

Internetstiftelsens remissvar på utredningen Vem kan man lita på? Enkel och ändamålsenlig användning av betrodda tjänster i den offentliga förvaltningen (SOU 2021:9)

Om Internetstiftelsen

Internetstiftelsen är en oberoende, affärsdriven och allmännyttig organisation. Vi verkar för ett internet som bidrar positivt till människan och samhället.

Vi är en stiftelse och vår urkund slår fast att vi ska säkerställa en stark och säker infrastruktur för internet som tillgodoser dagens och framtidens behov i Sverige samt främja forskning, utbildning och undervisning med inriktning på internet. Vi ansvarar för internets svenska toppdomän .se och sköter även drift och administration av toppdomänen .nu. Intäkterna från affärsverksamheten finansierar en rad satsningar i syfte att möjliggöra att människor kan nyttja internet på bästa sätt och att ge kunskap om internetanvändningen i Sverige samt digitaliseringens påverkan på samhället. Vi tillhandahåller evenemang och utbildningsinsatser som gör det enklare att förstå och använda internets tjänster och som bidrar till ökad kompetens och fler möten som främjar internetinnovation. Vi stöttar även olika fristående uppdrags- och forskningsprojekt som på olika sätt gynnar internets utveckling och ger förutsättningar för internetentreprenörer och utvecklare att ta steget från idéstadiet till färdig produkt eller tjänst. Med våra identitetsfederationer förenklar vi inloggning och höjer säkerheten i identitets- och kontohantering för både användare och leverantörer av olika tjänster inom skola, hälso- och sjukvård.

Internetstiftelsen har blivit tillfrågade att lämna remissvar på utredningen Vem kan man lita på? Enkel och ändamålsenlig användning av betrodda tjänster i den offentliga förvaltningen (SOU 2021:9). Remissvaret är avgränsat till avsnitt 4.8, 5.2, 8 och 9 i betänkandet.

Övergripande synpunkter

Internetstiftelsen instämmer, med enstaka invändningar, i utredningens förslag samt uppskattar att det tas initiativ för att skapa ett säkert tillhandahållande, och en ökad användning, av betrodda tjänster.

Från Internetstiftelsens arbete med identitets- och behörighetsfederationer vet vi hur viktig nationell samordning är för att påskynda utvecklingen av digital nationell infrastruktur. För att nå regeringens högt ställda mål för Sverige som bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter (avsnitt 6.1) är Internetstiftelsens bedömning att utredningens förslag dock inte är tillräckliga. Det krävs även omfattande och tydlig

information och vägledning samt en stor insats för att sprida tillämpningen av ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete spritt inom hela samhället.

Internetstiftelsen noterar även att de federativa lösningar som Internetstiftelsen tillhandahåller inte omnämns i utredningen. Detta får ses som en brist då de är enkla och idag väl etablerade tjänster för rekommenderade leveranser, både för autentisering och behörighet av användare och för system. En federerad lösning minimerar spridningen av persondata på internet.

Avsnitt 4.8 Elektronisk tidsstämplingstjänst

I utredningen nämns att det vid skapandet av underskrift används tidsuppgifter från den som tillhandahåller e-tjänsten (4.8.2).

Internetstiftelsen motsätter sig inte utredningens resonemang men vill betona behovet två faktorer i sammanhanget. För det första att involverade system har samma tid, för att undvika olika uppfattning om vad klockan var när en viss transaktion skedde. För det andra att systemen använder korrekt tidsangivelse, det vill säga att svensk officiell tid hämtas från en gemensam tidskälla (UTC(Rise)).

Ovan har slagits fast i en tidigare statlig utredning om legal metrologi, tid och frekvens samt riksmätplatser. Nedan är utdrag ur utredningen.

”Det är viktigt med egen produktion av tid och frekvens i Sverige.

Det är viktigt att det finns en riksmätplats för tid och frekvens i Sverige.

Det är viktigt att olika tidsangivelser anges enligt samma tidsskala.

Det krävs ett långsiktigt åtagande och löpande resurstilldelning för att upprätthålla funktionen tid och frekvens hos en riksmätplats för tid och frekvens i Sverige.”

Vidare framhöll utredningen att det måste göras mer allmänt känt att spårbar tid kan hämtas över Internet med tekniken Network Time Protocol (NTP) – som bedömdes vara det mest effektiva sättet att styra upp och synkronisera en tidsskala i ett datorsystem. Post- och telestyrelsen (PTS) fick i uppdrag att utarbeta ett vägledningsdokument som klargör hur en användare kan få tillgång till spårbar tid, vad den ska användas till och varför. (Vissa metrologifrågor, SOU 2007:97, s. 277–278.)

I korthet föreslår PTS att det nationella systemet för robust och spårbar tid och frekvens bör göras tillgängligt för såväl privata som offentliga aktörer i samhället. (Rapport PTS-ER-2020:3: *Förutsättningar för att tillgängliggöra det nationella systemet för spårbar tid och frekvens*, Slutredovisning av regeringens uppdrag I2020/01811/D, 2021-01-12; <https://pts.se/sv/nyheter/internet/2021/det-nationella-systemet-for-sparbar-tid-bor-fa-anvandas-av-flera-aktorer/>.)

Sammanfattningsvis är en korrekt och spårbar tid, som är tillgänglig och sprids på ett stabilt sätt samt används i Sverige, en förutsättning för ett högteknologiskt digitalt samhälles förmåga att fungera såväl i vardagslag som vid svåra påfrestningar. I nuläget

finns möjligheten att, genom PTS försorg, göra det nationella systemet för robust och spårbar tid och frekvens tillgängligt för fler aktörer.

Avsnitt 5.2 Betrodda tjänster – hur fungerar tekniken?

Internetstiftelsen motsätter sig inte utredningens resonemang men noterar att utredningen inte berör möjligheten att tillämpa självgenererade certifikat som kan godkännas av betrodd part.

Avsnitt 8.1.3 Ökad användning kräver även ökad digital delaktighet

Utredningen refererar till Internetstiftelsens studie Svenskarna och internet. Internetstiftelsen motsätter sig inte de förslag som utredningen lämnat men anser att det uppdrag som regeringen har lämnat till PTS inte är tillräckligt för att möta medborgarnas behov av konkret och handgriplig hjälp. Alla människor i Sverige ska ha samma rätt och möjlighet att utnyttja internets tjänster. Därför är Internetstiftelsen en aktiv del av Digidel-nätverket (<https://digidel.se/>) som skapar mötesplatser för digital samhällsservice runt om i Sverige. Internetstiftelsen är initiativtagare till DigidelCenter; en plats dit medborgarna kan komma och få hjälp med digital samhällsservice och lära sig hur man kan använda olika digitala tjänster. Ett första DigidelCenter skapades 2017 på Motala bibliotek och vid en utlysning till kommunerna sökte fler än 50 kommuner om finansiering. Det gjorde att Internetstiftelsen under 2018 valde att skjuta till 2,4 miljoner kronor utöver de beviljade medlen från regeringen. Totalt fick kommunerna dela på 10,4 miljoner kronor, vilket gjorde det möjligt att starta upp 15 DigidelCenter. I dagsläget finns det drygt 30 sådana center. Internetstiftelsen anser att satsningen behöver förstärkas och kommunerna ges ökade resurser.

Avsnitt 8.4.2 Myndigheten för digital förvaltning ska tillhandahålla en nationell valideringstjänst

Internetstiftelsen motsätter sig utredningens slutsats att valideringstjänsten inte bör vara tvingande. Internetstiftelsen anser i stället att validering bör ske per automatik vid användning av betrodda tjänster. Om validering inte görs automatiskt finns en påtaglig risk att valideringstjänsten inte får någon praktisk betydelse. Det kan jämföras med möjligheten till validering som finns i fysisk miljö, d.v.s. att jämföra signaturen på ett dokument med signaturen på en ID-handling, vilket sällan görs i praktiken.

Avsnitt 8.4.3 Användning av den nationella valideringstjänsten

Internetstiftelsen motsätter sig utredningens förslag att avgift ska kunna tas ut vid användning av tjänsten. Internetstiftelsens erfarenhet av avgifter med "pris per transaktion"-modell är att de sällan fungerar som förväntat utan att detta i stället kan utgöra ett hinder mot att aktörer validerar underskrifter. Som nämns i det föregående anser Internetstiftelsen att validering bör ske automatiskt och vidare att detta ska ske avgiftsfritt.

Avsnitt 8.4.4 Tillitsförteckningen, format och erkännande av underskrifter och stämplor

Utredningen föreslår att den nationella valideringstjänsten ska kunna validera underskrifter och stämplor som har skapats av betrodda tjänster i den svenska tillitsförteckningen samt förteckningar i andra länder som upprättats i enlighet med artikel 22 i eIDAS-förordningen. Utredningen bedömer att den nationella valideringstjänsten bör kunna validera olika format. I det sammanhanget vill Internetstiftelsen framhålla vikten av att man håller sig till standardiserade format och inte något som är leverantörsspecifikt.

Avsnitt 8.4.6 Behandling av personuppgifter; och avsnitt 8.4.7 Offentlighet och sekretess

Internetstiftelsen instämmer med utredningens förslag samt bedömning och har inga synpunkter.

Avsnitt 8.5.4 Metoder för att bevara elektroniskt undertecknade och stämplade handlingars giltighet

Internetstiftelsen instämmer med utredningens förslag med undantag för vad som framgår av första punktsatsen på sidan 190. Internetstiftelsen vill betona att ett certifikat inte har någon teknisk livslängd, enbart en administrativ sådan. Det betyder att ett certifikat fungerar rent tekniskt även om "bäst före-datumet" har passerat.

Avsnitt 8.5.5 Ett ökat stöd från Riksarkivet

Internetstiftelsen instämmer med utredningens förslag och har inga synpunkter.

Avsnitt 8.6.3 En utökad roll för Myndigheten för digital förvaltning

Internetstiftelsen instämmer med utredningens förslag men vill framhålla att Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) i dagsläget har fått flertalet uppdrag av regeringen att genomföra. Det är viktigt att tillförs resurser i den utsträckning som krävs för att uppdragen ska kunna genomföras på ett effektivt sätt.

Avsnitt 8.7 En ökad användning av elektroniska stämplor bör främjas

Internetstiftelsen instämmer med utredningens bedömning och har inga synpunkter men vill lämna samma kommentar som ovan under avsnitt 8.6.3.

Avsnitt 8.8 Ökad medverkan i standardiseringsarbete

Internetstiftelsen motsätter sig inte utredningens förslag men vill framhålla att standardiseringsarbete enligt Internetstiftelsens erfarenhet kräver relativt omfattande insatser och därmed fordrar personalresurser. Den tidigare utredningen Den osynliga infrastrukturen - om förbättrad samordning av offentlig IT-standardisering (SOU 2007:47) behandlar dessa frågor.

Det är vidare viktigt att, utöver de standardiseringsorgan som nämns i avsnitt 5.12.2 Tekniska lösningar och specifikationer, även inventera och se över möjligheterna att medverka i ytterligare standardiseringsorganisationers arbete, såsom IETF (Internet Engineering Task Force) och W3C (The World Wide Web Consortium).

Avsnitt 8.9.5 Teknikneutralitet som utgångspunkt

Internetstiftelsen instämmer med utredningens bedömning och har inga synpunkter.

Avsnitt 9.2.6 Säker nyckelhantering

Internetstiftelsen har inga synpunkter men vill understryka vikten av att detta hanteras på ett betryggande sätt.

Avsnitt 9.2.9 Övriga risker

Internetstiftelsen instämmer i utredningens konstaterande gällande behovet av ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete för att skapa ett säkert tillhandahållande av betrodda tjänster.

Avsnitt 9.4 Risker kopplade till samhällets beroende av betrodda tjänster

Internetstiftelsen instämmer i utredningens beskrivning av risken för att allmänhetens förtroende för offentlig förvaltning allvarligt kan skadas beroende på vad tjänsterna används till och hur incidenter hanteras.

Avsnitt 9.5 Hantera risker

Internetstiftelsen tillstyrker utredningens förslag till åtgärder. Vad avser risker kan tilläggas att om alla organisationer använder samma tjänstetillhandahållare blir risken aggregerad och konsekvenserna större vid en incident.

Sammanfattning

Internetstiftelsen instämmer i stort i utredningens förslag men anser att det finns vissa konsekvenser som bör övervägas, såsom följderna av en ej automatiserad valideringstjänst samt att storleken på resurser som krävs för vissa åtgärder underskattas. Vidare hänvisar Internetstiftelsen till vissa utredningar och initiativ som redan tagits på området för att främja användningen av betrodda tjänster.

Stockholm den 10 augusti 2021

Carl Piva,

Vd, Internetstiftelsen